

RONNY NAFTANIEL • voorzitter Joods Humanitair Fonds
nd.nl/columns BEELD AP

Ik ben voor meer moslim- burgemeesters, zoals Sadiq Kahn in Londen

3 ARGUMENTEN

- 1 Omdat de verkiezing van de 45-jarige Kahn (ND 9 mei) andermaal aan notoire moslim-bashers laat zien dat moslims integraal onderdeel zijn van onze westerse samenleving en zij er ook met grote inzet aan bijdragen.
- 2 Omdat de 44 procent van de stemmen die Kahn kreeg, een boodschap aan de wereld is dat het in onze democratie om capaciteit gaat en niet om afkomst of geloof.
- 3 Omdat Kahn de dag na zijn verkiezing aanwezig was bij de Shoa-herdenking in Londen, en bereid is met een handelsdelegatie naar Israël te reizen; zo levert hij een bijdrage aan de verbetering van de relaties tussen Joden en moslims. Net als Ahmed Aboutaleb al zeven jaar in Rotterdam doet.

Ook ergens voor? Mail uw standpunt met 3 argumenten naar opinie@nd.nl

INGEZONDEN HENK VAN TIL, RODEN

Versplintering

In zijn afscheidsinterview noemt PKN-scriba Arjan Plaisier de versplintering onder de protestantse kerken een grof schandaal (ND 7 mei). Wanneer de versplintering is opgeheven en een federatieve kerk ontstaat, kunnen alle belemmeringen in de kerkordes worden weggenomen: 'Het begint met samen zingen, samen bidden, samen kerkelijke presentie vormgeven – van onderaf. (...). Nu even doorpakken, dan zijn we over vijf jaar institutioneel een.' De heer Plaisier denkt in termen van organisatorische veranderingen. Schaalvergroting als oplossing. Voor de problemen in alle protestantse kerken bestaan echter geen standaardoplossingen. Is het sinds het Samen op Weg-proces in de PKN beter gegaan? Is dit de weg die God wijst? De Heer van de kerk, Jezus Christus, vraagt om gehoorzaamheid, zelfbeproeving, bekering en geloof. Dienstbaarheid en eenheid in de gemeente staan hierbij centraal. Hij vraagt om het hart van de gelovige en navolging. De kerk is primair geroepen tot zuivere verkondiging van het Woord, bediening van de sacramenten en diaconale en pastorale aandacht en zorg. Niet het verstand, maar het hart, het geloof in God, is bepalend voor het dienen van God en de naaste. In de plaatselijke kerk zijn predikant en ambtsdragers geroepen hieraan leiding te geven. Wij bidden om Gods Geest voor deze onderherders om hun schapen te kennen, te leiden en te beschermen. Dit is een grote opdracht voor alle gemeentelieden. Kleinschaligheid, mits goed georganiseerd, biedt meer betrokkenheid en saamhorigheid. <

THEO BOER • universitair docent ethiek aan de Protestantse Theologische Universiteit was tot 2014 bijna tien jaar ethicus in een Regionale Toetsingscommissie Euthanasie

TOETSINGSCOMM

... Het aantal complexe euthanasiegevallen blijft stijgen. De discussie daarover mag niet verstommen.

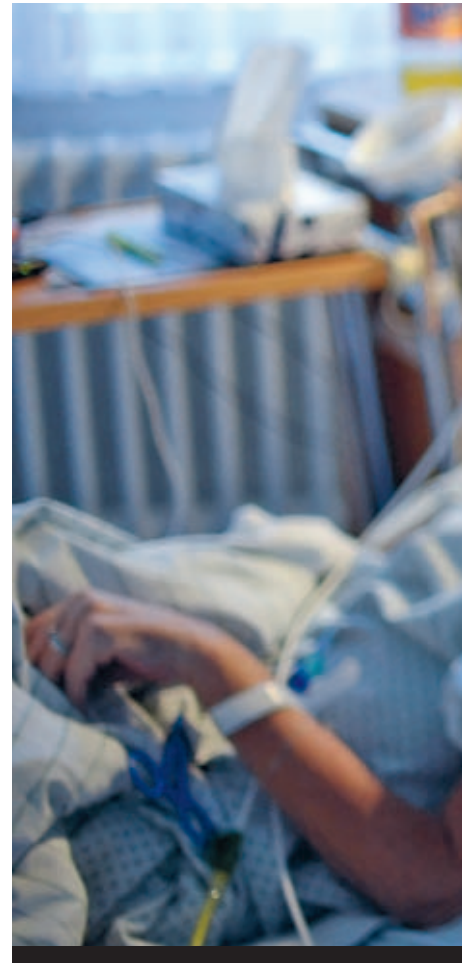
Volgens het jaarverslag van de Regionale Toetsingscommissies Euthanasie (ND 27 april) is het aantal gevallen vorig jaar opnieuw gestegen. Nieuw is dat de stijging, met een kleine 4 procent, minder is dan in de voorgaande tien jaar, toen stijgingen tussen de 10 en 19 procent per jaar werden opgetekend. Niet alleen procentueel, maar ook in absolute aantallen was de stijging sinds 2008 niet zo klein.

Veel euthanasievragers weten nog niet hoeveel de palliatieve zorg verbeterd is.

Een verklaring daarvoor is moeilijk te geven. Mogelijk is er sprake van een zekere 'euthanasiemoeheid' bij artsen en het publiek. Begin 2015 bleek uit een enquête van artsenorganisatie KNMG, dat 70 procent van de artsen (ongewenste) druk ervoer om euthanasie toe te passen; een bijna even groot percentage vond dat deze druk toenam. In de afgelopen jaren zijn in Nederland, ook in de traditioneel meer 'euthanasiegezinde' media als *NRC Handelsblad* en *Trouw*, kritische artikelen over euthanasie verschenen. Ook is een mogelijke verklaring dat de sterk verbeterde palliatieve zorg ingang vindt bij het grotere publiek. Veel euthanasieverzoeken komen nog altijd voort uit traumatische ervaringen bij sterfbedden in tijden dat de palliatieve zorg in Nederland ondergemiddeld was.

regionale verschillen

Opmerkelijk is een groot verschil in regionale ontwikkeling. In dezelfde tien jaar waarin de cijfers in Noord-Nederland met 114 procent stegen, was de stijging in Zuid-Nederland maar liefst 250 procent. In 2015 namen de cijfers in het Noorden zelfs af met -4 procent, terwijl ze in het zuiden nog met 13 procent stegen. In de overige drie regio's was de stijging 1,2 tot 4,3 procent. Voor die regionale verschillen zijn nog geen verklaringen. Weliswaar had Zuid-Nederland eerder nog een zekere 'achterstand', maar die is

inmiddels ruim ingelopen. Het verschil tussen de noordelijke en de zuidelijke regio's is wellicht ook te verklaren uit het feit dat in Vlaanderen op dit ogenblik een zeer krachtige euthanasiebeweging gaande is, waarbij de Nederlandse cijfers nog bleek afsteken.

gestapelde klachten

In 2015 zette de tendens voort dat euthanasie vaker plaatsvindt bij andere aandoeningen dan kanker. Het aandeel van patiënten met kanker, in 2002 rond de 90 procent, was vorig jaar gedaald tot 70 procent (maar in absolute zin nog wel gestegen). Daarvoor in de plaats is het aandeel van andere aandoeningen des te sterker omhoog gegaan, zoals gestapelde ouderdomsklachten, dementie, psychiatrie en bijzondere gevallen als 'duo-euthanasie' (twee geliefden die samen voor euthanasie kiezen als een van hen een terminale ziekte heeft). Op dat punt is de stijging in Nederland bepaald niet afgevlakt. Opmerkelijk is ook de grote stijging van het aantal patiënten bij de Levensindekliniek: van 39 in 2012

INGEZONDEN SJANIE VINK, KLAASWAAL

Bibliotheek is open huis

Wel een aardig artikel van Imco Lanting over verdwenen beroepen (ND-Zeven 30 april), maar om te concluderen dat er ook geen bibliotheken meer nodig zijn als de bibliothecaris verdwijnt – want 'steeds meer mensen vragen zich af waarom er überhaupt nog bibliotheken zijn' – is wel erg kort door de bocht. Als je tien, twintig of dertig jaar geen bibliotheek hebt bezocht en zelfs geen website van een

willekeurige bibliotheek hebt gezien, kun je misschien die mening zijn toegedaan. Kijk je bijvoorbeeld op www.dobdenhaag.nl, dan zie je in de agenda zo'n tachtig activiteiten gepland staan. Daarnaast is de bibliotheek een open huis, waar je altijd gratis heen kunt, en stond ik zaterdagmorgen om tien uur met twintig anderen al in de rij, totdat de bibliotheek open zou gaan. <

THEOLOGOOG DES VADERLANDS

GERARD DE KORTE • vanaf 14 mei bisschop van Den Bosch nd.nl/opinie

Getuige van de opstanding

Ik leef in een hectische tijd. Nu twee weken geleden ben ik vanuit het Noorden verhuisd naar Den Bosch. En vorige week was ik met 460 gelovigen uit mijn huidige bisdom Groningen-Leeuwarden op bedevaart in Lourdes. Het was voor mij een afscheidsreis. Er waren af en toe weemoedige momenten. De hartelijkheid van de mensen en hun vroomheid deden mij opnieuw beseffen dat ik bijna acht jaar in een ontzettend fijn bisdom heb mogen werken. Maar er wacht mij een nieuwe taak. Komende zaterdag zal ik in de prachtige Sint-Jan worden geïnstalleerd als bisschop van Den Bosch. Het wordt een viering met talloze gasten en Omroep Brabant zal de gehele plechtigheid rechtstreeks uitzenden. Ongetwijfeld zullen velen benieuwd zijn naar mijn eerste preek in het nieuwe bisdom. Ik heb daarover al een tijd kunnen nadenken. De kerk viert zaterdag het feest van de apostel Mattias, die de plaats van Judas in het apostelcollege mocht innemen. Hij wordt door het lot aangewezen uit degenen die getuigen zijn geweest van de opstanding van Jezus. In de katholieke traditie geldt de bisschop als een opvolger van de apostelen. En zo reikt de Heilige Schrift mijn belangrijkste taak aan:

getuige zijn van de opstanding. Veel christenen hebben, zo heb ik vaak gemerkt, een verkeerd beeld van de opstanding. Zij denken onwillekeurig aan de dodenopwekkingen die Jezus heeft verricht. Ik noem Lazarus, het dochttertje van Jairus en de jongeling van Naïm. Maar het gebeuren van de paasmorgen is veel geheimvoller. De doden die Jezus heeft opgewekt, zijn opnieuw gestorven. Maar de gekruisigde Christus heeft leven ontvangen waarop de dood geen greep heeft. Als wij daarover nadenken, stuiten wij op grenzen van taal en begrip. Wij gaan stamelen en stotteren. Alle leven dat wij kennen, is immers eindig en aan de dood gewijd. Maar Christus is, zo getuigt de Schrift, door de dood heen gegaan en heeft nieuw en onsterfelijk leven ontvangen. Als de Levende is Hij het centrum van de wereldwijde christelijke geloofs-gemeenschap. In het nieuwe bisdom zal ik vanuit de levende Christus aan mijn ambt gestalte geven.

verdeeldheid

Mijn installatie vindt plaats vlak voor het pinksterfeest. Gods Geest wordt opnieuw uitgestort. Van harte hoop ik dat de Pinkstergeest alle onvruchtbare verdeeldheid uit het nieuwe bisdom zal wegnemen.

Bisschop Hurkmans, de huidige bisschop van Den Bosch, heeft recent daarover geschreven en zijn gelovigen gevraagd bestaande partijschappen te overwinnen. Na zaterdag ben ik van plan gedurende twaalf dagen de twaalf dekenaten te bezoeken. Ik ontmoet dan pastorale teams, besturen en religieuzen. Ik hoop zo meer zicht te krijgen op de zegeningen en noden van het bisdom.

katholiek leven

In het evangelie lezen wij dat niet wij Christus hebben gekozen, maar Hij ons. Als wij beseffen dat wij door de Heer gekozen en aanvaard zijn, wie zijn wij dan dat wij elkaar niet zouden aanvaarden? De Geest zal hopelijk ook de Bossche katholieken overtuigen om de verantwoordelijkheid van hun doopsel te herkennen en erkennen. Voor de toekomst van het kerkelijk leven is dat van wezenlijk belang. Er is zoveel katholiek leven als de Bossche katholieken zelf gestalte willen geven. In oecumenische verbondenheid met christenen uit andere tradities ga ik vanaf zaterdag in mijn nieuwe bisdom aan de slag. Evenals dat in het Noorden het geval was, werkend aan een hartelijke en gastvrije kerk rondom Christus. <

in Groningen, Lindeboom-hoogleraar Ethiek van de Theologische Universiteit Kampen,
nd.nl/opinie BEELD AP / BRITTA PEDERSEN

ISSIES ZIEN VEEL NIET

Euthanasie wordt steeds vaker toegepast bij andere aandoeningen dan kanker. Er is een sterke stijging bij patiënten met gestapelde ouderdomsklachten, dementie en psychiatrische problemen.

tot 366 in 2015. Dat betekent dat steeds meer euthanasieën plaatsvinden zonder dat er vóór een euthanasieverzoek sprake was van een arts-patiëntrelatie. Deze zelfde artsen hebben bovendien geen ander behandelaanbod dan euthanasie; zij mogen nog niet eens paracetamol voorschrijven. Het is te hopen dat er over deze stand van zaken in Nederland nog eens een goede discussie losbarst. Overigens is het in mijn visie slechts een kwestie van tijd of de Levens-eindekliniek zal patiënten uit het buitenland gaan helpen. Nóg is dat tot dusverre niet gebeurd: de Levens-eindekliniek kan er niet nog meer discussie bij hebben, maar ziet hier in principe geen bezwaren. Inderdaad is het de vraag waarom men in Den Haag wel een patiënt uit Nijmegen helpt, maar niet net over de grens uit Kleef, als je immers over de grens wel CT-scans en IVF-behandelingen mag halen. Vrij ongebruikelijk is dat het jaarverslag 2015 ook ingaat op omstandigheden die in 2016 plaatsvonden: de eindrapportage van de commissie 'Voltooid leven' (de

commissie-Schnabel) en de uitzending van de NPO-productie *Levens-eindekliniek*, beide in februari 2016. De commissie-Schnabel constateert dat er geen behoefte is aan een wetswijziging, omdat de meeste ouderen die hun leven voltooid achten, op basis van gestapelde ouderdomsklachten toch al voor euthanasie in aanmerking komen. Zij vergeet dat een groot deel van de Nederlandse artsen euthanasie in die situaties niet voor zijn rekening wil nemen, waardoor de druk op de Levens-eindekliniek verder zal toenemen.

sfeer in de huiskamer
De documentaire *Levens-eindekliniek*, waarin drie complexe euthanasiegevallen worden belicht, heeft veel stof doen opwaaien. Voor zover bekend speelden alle drie de gevallen in 2015 en zijn ze in dat jaar door de RTE's getoetst en goedgekeurd. De toetsingscommissies wijzen in het jaarverslag erop dat zij, 'anders dan in het korte bestek van de documentaire tot uitdrukking kon worden gebracht, konden beschikken over de volledige dossiers van de meldende

artsen'. Dat zal zeker kloppen. Maar uit eigen ervaring weet ik dat een RTE ook een heleboel dingen niet ziet: de sfeer en de bliken in de huiskamers. Zoals dat de echtgenoot van de dementerende Hannie Goudriaan duidelijk had gemaakt dat als zij het verpleeghuis in moest, hij haar niet of nauwelijks meer zou bezoeken. Dat mevrouw Goudriaan zelf op het moment van de euthanasie allerminst blij geeft zich te realiseren dat haar levenseinde (haar verlossing!) nu gaande is. Dat een deel van het lijden van de honderdjarige Ans Dijkstra voortkomt uit het recente verlies van een zoon. En dat zij, als ze een dag naar het strand is geweest, uitspreekt dat dit een te mooie dag is om het over haar aanstaande euthanasie te hebben. Menigeen zal bij deze documentaire hebben gedacht: als mevrouw Dijkstra in aanmerking komt voor euthanasie, welke honderdjarige dan eigenlijk niet? Het aantal complexe euthanasiegevallen blijft stijgen en het is te verwachten en te hopen dat de discussie hierover niet zal verstommen. <

INGEZONDEN JAN KRUIHOF, LEUSDEN

Niet vergeten

Onze luchtvaartgeschiedenis is niet 'vergeten' (ND-Gulliver 6 mei). Het populaire jongensboek *Piloot Paul* (1948) van Gerard Smit vertelt over de luchtgevechten rond vliegveld Waalhaven. In 1981 publiceerde luchtvaartjournalist Hugo Hoofman zijn *Fokker G-1, de dubbelstaarts jachtkruiser die een legende werd*, deel 12 van de *Nederlandse Vliegtuigencyclopedie*. Ook daarin een verslag van de meidagen van 1940. <

COLUMN

ANDRÉ ZWARTBOL nd.nl/columns

JOS VAN REY

Jos van Rey begrijpt het allemaal niet. En begrijpt vooral niet dat anderen het niet begrijpen. Hij, die zich zo voor stad en land heeft ingezet – hij moet misschien wel twee jaar de cel in. En het OM eiste dinsdag ook nog eens dat hij drie jaar geen politiek ambt mag uitoefenen. Hoezo een festijn van vriendjespolitiek en corruptie? Van Rey zelf begrijpt er allemaal niks van. 'Leugens! Ik schaam me voor dit land.' De officier van justitie noemde het stuitend dat bij Van Rey 'een compleet gebrek aan inzicht' is in de strafwaardigheid van zijn daden.

Soms is de afstand te groot om elkaar nog te kunnen begrijpen.

Jos kreeg van zijn zakenvriend Piet van Pol leuke reisjes aangeboden. Jos sliep dan in luxe hotels, bijvoorbeeld in een suite van hotel Intercontinental Carlton in Cannes. Als je vroeg boekt, kost die 3785,10 euro. Als je deze week nog wilt boeken, heb je geluk; er zijn nog suites, maar als laatboekert betaal je dan voor dezelfde kamer 6480,24 euro. Ja, per nacht. Voor dat geld heb je minimaal 115 vierkante meter tot je beschikking – twee slaapkamers, twee badkamers en een salon zo groot als een balzaal. En natuurlijk uitzicht op de Middellandse Zee, een *dressing room* en een gratis ochtendkrant op de kamer.

Tot zover de luxe. Maar verder heel gewoontjes hoor. Op de site van het hotel staat ook: eigen kleurentelevisie, dvd-speler, bureau met lamp (toe maar), stopcontact op bureauhoogte (bukken op dit niveau is altijd vervelend), extra stopcontact bij bureau, ramen die de gast zelf kan openen, aparte hangkast, bed- en kinderledikant op wielen, strijkijzer en strijkplank (in zo'n hotel zou ik dat laten doen), dubbele beglazing, haardroger (aan alles is gedacht). Je begint bijna mee te voelen met de verontwaardiging van Jos van Rey: niet alles is buitensporig.

Op 2 juni krijgt hij tijdens de rechtszitting het laatste woord. Dan zullen we alles vast en zeker gaan begrijpen.

UIT DE KRANTEN

...De Volkskrant trekt lessen uit het succes van populistisch-rechts bij de presidentsverkiezingen in Oostenrijk. Trouw bepleit kinderen centraal te zetten in de asielprocedures.

de Volkskrant

'Hofer heeft al resultaat geboekt, ook al is hij nog geen president!' Op die triomfantelijke toon reageerde de Oostenrijkse populistische FPÖ maandag op het aftreden van de sociaal-democraat Werner Faymann als bondskanselier van Oostenrijk. Inderdaad was het succes van FPÖ-kandidaat Norbert Hofer in de eerste ronde van de Oostenrijkse presidentsverkiezingen de nekslag voor Faymann. Het is nog onduidelijk of de FPÖ over twee weken ook daadwerkelijk de hand weet te leggen op het presidentschap, maar hoe dan ook is het aftreden van Faymann een omineus teken voor de gevestigde partijen in Europa, de sociaal-democraten voorop. Na jaren samenwerking met de conservatieve ÖVP was de boodschap van Faymanns SPÖ zo verwaterd, dat de traditionele achterban van de sociaal-democraten zich er nauwelijks meer in herkende. Het is een probleem waarmee ook sommige zusterpartijen van de SPÖ in andere landen te kampen hebben, zoals de Duitse SPD en de PvdA in Nederland. Maar daar is een giftig element bijgekomen: de vluchtelingencrisis. (...) Overal rukken de populistische partijen op onder de anti-vlag: tegen immigratie, tegen de islam en meestal ook tegen de Europese Unie. Ook Faymann is daar het slachtoffer van geworden. Volgens sommigen riep hij de problemen over zichzelf af door eerst te kiezen voor de 'open armen'-aanpak van de

Duitse bondskanselier Angela Merkel om later opeens de poorten dicht te gooien voor de stroom vluchtelingen. (...) Het heeft geen zin om te buigen voor de druk van de populisten. Maar nog gevaarlijker is het de groeiende onvrede onder de bevolking over de stroom vluchtelingen te negeren. Dat ondermijnt het draagvlak voor de opvang. Voor de gevestigde partijen in andere landen moet de conclusie zijn dat er nu serieus werk moet worden gemaakt van het vluchtelingenakkoord met Turkije. Als dat mislukt, dreigt er een nieuwe stroom vluchtelingen die het politieke bestel zal ontwrichten. <

Trouw

De PvdA en GroenLinks willen nu dat het kind eerder centraal komt te staan in de asielprocedure. Ze willen het belang van het kind beter verankeren door een artikel uit het VN-Kinderrechtenverdrag op te nemen in de Vreemdelingenwet. (...) Primair blijven ook in asielgezinnen ouders verantwoordelijk voor het lot van hun kinderen. (...) Dat betekent dat in een asielprocedure het recht van ouders op asiel doorslaggevend zal blijven. (...) De vraag is wel of je dit soort vraagstukken kunt vangen in nieuwe wetgeving en teksten, of dat je, net als nu al mogelijk is, de staatssecretaris vraagt ruimhartig gebruik te maken van zijn discretionaire bevoegdheid. Prioriteit heeft het snel duidelijkheid bieden waar de toekomst van een gezin ligt. Vermoedelijk zijn kinderen daarom, net als hun ouders, het meest gebaat bij generieke maatregelen als het versnellen van de asielprocedure en het daardoor verkorten van iedere periode van onzekerheid. <

advertenties

Kom nu naar onze showrooms en geniet van de vele aanbiedingen die er voor U zijn. Zowel op nieuwe als gebruikte wagens. Keuze altijd uit 350 stuks. Of kijk op WWW.MASTEBROEK.NL

Mastebroek – Hoogeveen/De Krim/Hardenberg

In het Friese dorpje Fochteloo staat "De Geitenmeijerij." Het is een zorg- en logeerboerderij waar mensen en kinderen die meer zorg en aandacht nodig hebben dan gemiddeld

komen werken,
komen spelen,
komen logeren.

Jan en Mies Meijer • 8428 HL Fochteloo • 0516-516666 • www.degeitenmeijerij.fr!